

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Apare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Universitatea din Cluj și Știința Românească.

La 1 Febr. 1920, în prezența Majestății Sale Regelui, s'a deschis Universitatea din Cluj, cel mai înalt așezământ cultural al Ardealului. Pe cât de mare ni-a fost atunci bucuria că, în sfârșit, a răsărit și pe pământul Ardealului soarele științei românești, care să ne deslege tainele trecutului nostru oropsit și să ne lumineze cărările viitorului, tot pe atât de legitimă este astăzi mândria noastră, când vedem că — alătura de înverșunatele lupte politice sterile și oareșicum spre a acoperi acest dureros tablou, — Știința Românească pe pământul Ardealului nostru se înalță, mândră și triumfătoare.

Acest lucru vor să-l strige în largul pământului nostru românesc cele două valoroase publicații din 1922 ale Universității Cluj, despre cari vom spune câteva cuvinte.

*

Incepem cu „Anuarul Institutului de Istorie Națională, publicat de Alex. Lapedatu și Ioan Lupaș, profesori de Istoria Românilor la Universitate. Membri ai Academiei Române. I. 1921/22. Cluj. Institutul de Arte grafice „Ardealul“. 1922. (XIV+434. pagini). Prețul?

Institutul de Istorie Națională, care a răsărit din gândul luminat și din jertfa de 400 mii de Lei dăruți din partea Maj. Sale, pentruca „studiul istoriei române, atât de vitreg tratată sub stăpânirea trecută“, să-și primească importanța cuvenită, — se și achită din plin de misiunea ce și-a luat. Chiar și primițiile din acest Anuar, cu toate că el ni-se înfățișează ca o pârgă a străduințelor colective de cercetări istorice, ele totuși, sub raportul apre-

cierii, trec departe de limitele începuturilor. Iar aceasta, — grație personalităților, alese ca studii temeinice și ca vocațiune academică, cari s'au angajat în serviciul acestei opere sufletești, de a ni reconstrui trecutul și de a ni lămurii și îndrumă conștiința românească.

Tocmai de aceea, institutul de care vorbim, — lângă misiunea „academică“ să-i zicem, de a găti lucrări menite prin tipar pentru posteritate, — mai are încă o misiune, oareși cum militantă: de a organiza serbări comemorative, prin cari să se pătrundă și la inima mulțimilor, cari nu fac știință de istorie, dar sunt avizate, din vitregitatea împrejurărilor din trecut, să-și facă o educație sufletească nouă. Unele lucrări, gătite pentru asemenea privilegii de edificare națională, cum au fost cele în legătură cu centenarul lui Petru Major (2/15. II. 1921) s'au publicat deja în Anuar; iar celelalte lucrări de o atare propagandă, d. ex. cele scrise din prilejul (10. Oct. 1921) așezării în aula universitară a tabloului istoric despre execuția lui Horia, ori despre comemorarea (2. Dec. 1921) a patru veacuri dela moartea lui Neagoe-Vodă, vor urma să se publice în viitor.

A reproduce în scurte cuvinte chiar și numai ideile călăuzitoare, ce se desprind din aceasta valoroasă lucrare științifică și educativă, trece peste cadrele unui articol informativ, ca acest de față. Totuși o încercare nu va fi de prisos.

Di Alex. Lapedatu, vorbind despre Nouile împrejurări de dezvoltare ale istoriografiei naționale, ajunge la concluzia, că trebuiesc studiate, mai întâi: organizațiile vechi, politice naționale, ale Românilor transilvăneni de până la veacul XV.; legăturile de tot soiul, ce au existat, între Ungaria și Transilvania, Moldova și Țara-Românească, influințele culturale

ciproce ș-a. Asemenea cercetări, obiective în felul lor, vor să urmărească „să reabilităm, istoricește, poporul român din Transilvania și Ungaria“, încheie d. profesor.

Dl. Al. Lapedatu chiar urmează acestui gând în studiul său din Anuar despre: Mihnea cel Rău și ungurii (1508—1510), iar mai apoi ni prezintă, într'o formă magistrală, rosturile lui „Petru Maior, în cadrele vieții naționale și culturale ale epocii sale“.

Celalalt lucrător de seamă în ce privește desgroparea trecutului nostru este pâr. *Dr. I. Lupaș*, — acela, pentru care istoria noastră ardeleană este „o istorie urzită în războiul durerii, țesută în lacrimi și suferințe, continuată numai cu ajutorul unei îndelungate răbdări mucenicești și a nădejzii neclintite...“ (pag. 27—8).

Vorbind despre: Factorii istorici ai vieții naționale românești, — e lecțiunea sa inaugurală, ținută la Universitate în 11 nov. 1919 — ni-i indică pe acești factori, în următoarele: 1. Factorul *geografic*: strânsele noastre legături de multe feluri cu pământul nostru; 2. F. *etnografic*: legăturile din cari pogoară trăinicia neasămănată a neamului nostru; 3. F. *religios*, pe care ni-l dau sufletul religios al neamului și existența vieții sale religioase din trecut; 4. F. *național*: prin legătura strânsă cu limba ca instrument de existență culturală și politică; 5. Factorul *tradițional* ce residă în „comunitatea istorică de obiceiuri, datini și amintiri“; 6. F. *juridic* pe care s'a clădit organizația politică de odinioară, din care ni-au mai rămas reminiscențe; și 7. Factorul *moral*, al conștiinței românești care a fost *una* și atunci când, în trecut, aveam o organizație politică destul de diferențiată după provincie.

Pâr. I. Lupaș, mai are în Anuar și alte studii și însemnări prețioase, mai ales despre scrierile istorice ale lui P. Maior; despre cea mai veche revistă literară românească; corespondența lui Șaguna cu Fil. Scriban; date despre doctorul Ioan Molnár din Sadu ș. a.

Dl. *Dr. Sextil Pușcariu*, care-și dezvoltă activitatea de forță în legătură cu ceealaltă Instituțiune: Muzeul limbei, își are și din coaci partea sa contribuție luminoasă, desfășorând:

Părerile lui P. Maior despre limba românească.

Merită o specială amintire și d. *Nic. Drăgan*, un neobosit cercetător istoric și filologic al trecutului nostru, care ni dă prețioase și detaliate informații despre „Cea mai veche carte rakoczyánă.“ (pag. 161—279). Ca toate lucrările sale, și aceasta — oricât de mult te bagă în amănuntele științei sale atât de reci pentru mulți, totuși te leagă strâns de cercetările sale.

Dl. *S. Dragomir*, cunoscut și apreciat mai ales decând cu scrierea monumentalei sale lucrări despre Desrobirea noastră religioasă, ce nu a fost combătută până acum, — ne poartă, în studiul său: *Vlahii din Sârbia în sec. XII—XV*, cu gândul prin vremi și locuri îndepărtate, când și unde eră mai multă viață românească decât azi. Ne vorbește despre ținuturi cu Români, despre servicii de ale acestora, despre aceea „lege“ a „Vlahilor“, ce însemnă niște scutițe sau privilegii românești; despre măsuri luate împotriva Românilor, ca d. ex. aceea opreliște pentru sârbi, de a se căsători între Vlahi.

Și, cu aceasta, gândul nostru se îndreaptă spre comunicarea d-lui *N. Bănescu*, cetită la Academia Română (1921) sub titlul: *Cele mai vechi știri asupra Românilor dela Dunărea de jos*. Dl. N. Bănescu, dintre cei înșirați până aci singurul venit de peste Carpați, ne aduce un capital de știință ce n'a putut fi cultivată în Ardeal până acum. Dacă e mare cinste și câștig de cauză culturală pentru noi să avem lucrători iscusți ca toți cei amintiți mai sus ca tot atâția fii ai Ardealului, este în aceeași vreme un neprețuit bine să avem și la Cluj un „bizantinolog“, pe d-l. N. Bănescu, care să ne familierizeze cu cercetări din domeniul monumentelor culturale vechi bizantine — pe cari noi nu le cunoaștem, deși am avut atâtea legături cu aceea remarcabilă cultură a Orientului — sau să desgroape, cum o face d. N. B. acum, trecutul mai vechiu românesc ascuns în acele monumente. D-Sa ne vorbește despre „Paristrion“ ce corăspunde Dobrugei de astăzi; ni arată, că micile alcătuiți politice amintite în acel Paristrion aveau, în părțile de răsărit ale Bulgariei lui Petru, o

numeroasă populație ce stătează înstrânse legături cu populația, românească, dela nordul Dunării . . .

Iată, cum muncesc învățată nostri, — fără să mai avem spațiu pentru a arăta mai de aproape și acele remarcabile cercetări, migăloase și mărunte, ale d-lui V. Bogrea, cari cuprind o însemnată parte din cuprinsul Anuarului.

Cercetările d-lui V. Bogrea sunt din domeniul istoric-filologic și tradează pe cercetătorul pasionat, dela care vom fi îndrept să nădăjduim și unele studii de un interes apropiat de unele chestiuni bisericești și religioase, al căror gol îl simțim prea mult.

Tot pe atât de interesante sunt contribuțiile d-lui R. Vuia în legătură cu Legenda lui Dragoș, adăugând — chiar și înforma fragmentară a acestor Contribuțiuni, asupra cărora promite să revină mai pe larg, — foarte interesant material, după care „leagănul legendei noastre pare a fi fost India, patria clasică a basmelor și legendelor“.

Anuarul acesta, care mai cuprinde și Dări de seamă, — pe lângă ale păr. Lupaș și ale d-lor N. Drăgăni și E. Stoica — cele mai multe de ale d-lui V. Bogrea despre lucrări istorice recente, — este o carte de o superioară valoare, și n'ar trebui să lipsească din biblioteca celor mai mulți cărturari ardeleni, pentru a cărora edificare sufletească încă s'a publicat acest Anuar.

*

Ceealaltă valoroasă operă a Universității din Cluj este Buletinul Muzeului Limbei Române intitulat „Dacoromania“. Muzeul este condus de d. Sextil Pușcariu, prof. univ. și membru al Academiei Române.

Volumul acesta din 1922, care este al doilea (anul 1921—22), a apărut de asemenea în Cluj. Are 940 pagini. Prețul 200 Lei.

Volumul I a fost apreciat în cei mai călduroși termini de învățații români și din străinătate, și nu ne îndoim, acest al II-lea volum va aduce străduitorilor pentru studiul limbei românești aceeași caldă apreciere.

Natura studiilor filologice fiind alta și mai

puțin accesibilă pentru publicul mare, rămâne ca volumul acesta să-l facem cunoscut mai pe scurt. El cuprinde studii filologice din condeiul, nu numai celor ai nostri, ci și din al lui W. Meyer-Lübke, cu al căruia studiu începe Buletinul.

Alătura de acest învățat german, dăm de numele dlui S. Pușcariu cu două lucrări; Serghie Șutu, cu o teză de licență prezentată Universității Cernăuți (1913); Alexie Procopovici, profesor univ. în Cernăuți, care și până aci s'a afirmat prin erudiția sa, deși profesor tinăr; N. Drăgan (cu studiul asupra unui fragment din cel mai vechiu Molitvenic românesc și Catehisme luterane); Gh. Giuglea, Vas. Bogrea, Teod. Capidan; Gh. Oprescu, fără de a ne uita de d. R. Vuia, care încearcă a lămurii originea jocului de Călușeri.

În restul Buletinului (Etimologii, Articole mărunte, Recenzii, Revista periodicelor etc), întâlnim iarăși unele din numele citate mai sus și, alătura de ele, nume ca: Leo Spitzer, Dr. Bittay Árpád (acesta, cu 5 articole).

Oricât de reci sunt asemenea studii, ele-și au importanța lor reală pentru cunoașterea trecutului nostru. Ele, nu odată, desleagă atari taine de ale trecutului, pentru cari nu avem documente istorice din destul sau chiar de loc.

Nu pot să încheiu aceste expuneri fără a adăoga, că Muzeul Limbei Românești de sub conducerea pricepută a d-lui S. Pușcariu, continuă opera aceasta, între altele și prin un chestionar lingvistic nou, care în timpul din urmă ni-a fost trimis, spre distribuire preoților nostri, pentru a-i înlesni adunarea de materiale nouă. Chestionarul („Calul“) se și distribuie din partea Consistorului eparhial, preoților nostri, cari și pe calea această sunt invitați să contribuie cu tot ce pot și ei la deslegarea tainelor limbei și istoriei noastre.

Este și o datorie aceasta: să ne edificăm din ceea ce scriu învățații nostri pentru noi și să li înlesnim opera de lumină și apostolat, la care dâșii s'au angajat.

Dr. Gh. Ciuhandu,
asesor consistorial.

Cerem dreptate.

Nedreptatea fără seamăn, îndurată dela ocârmuirile trecute, a țintuit biserica noastră în multe privințe într'o stare de inferioritate față de celelalte biserici și confesiuni cu cari trăiește împreună. În lipsa mijloacelor materiale, ea nu și-a putut desăvârși organizația; clerul său nu și-l putea înzestra cu creșterea trebuincioasă, n'a fost în stare să-și creeze instituțiile necesare scopului ei și în vreme ce ea n'avea fonduri, alte confesiuni erau provăzute în largă măsură cu averi însemnate, cu întinse latifundii.

Și biserica aceasta ortodoxă ardeleană a fost, cu toate acestea, razimul principal în apărarea ființei noastre ca lege și neam.

Veacuri întregi trăind numai din jertfa și dragostea poporului său credincios, — credeam cu drept cuvânt, că după înfrângerea dușmanului și după biruința armelor noastre, situația grea a bisericii ortodoxe ardeleni se va schimba spre bine. Am așteptat dar dela guvernarea *română* să cerceteze exact stările și să îndeplinească acea operă de revizuire a raportului dintre stat și confesiuni, pe urma căreia biserica noastră să fie scoasă din situația de nedreptate în care a fost ținută în tot trecutul ei.

Dar așteptările noastre, ca să fim sprijiniți în lucrările d'a scoate biserica din situația umilită și nedemnă, în care a tânjit prigoniță de vrăjmașii dispăruți, până astăzi au rămas zădarnice. Un guvern după altul ni-a făgăduit întreg sucursul ce ni se cade, — de realizat însă nu s'a realizat aproape nimic din toate făgăduelile acestea frumoase.

Ne cuprind fiorii desiluziei, când ni se dă să vedem felul nepăsător, cu care și guvernul actual ne tratează biserica și clerul său, și cum din bugetul statului se împărtașesc cu dărnicie toate confesiunile care se consideră primejdioase pentru românism sau se înstrăinează de neamul românesc.

Când războiul victorios a modificat atât de mult stările învechite, ridicăm cuvântul nostru în favoarea bisericii și cerem să ni se facă dreptate. Noi nu cerem favoruri și privilegii, ci cerem cu toată hotărârea să fim scoși din starea umilită în care ne-a lăsat trecutul mașter și în care ne-a menținut până azi și statul românesc.

Toate consistoarele eparhiale, împreună cu consistorul mitropolitan, au făcut repetate demersuri pentru a lumina organele din ministerele țării asupra trebuințelor și asupra

drepturilor bisericii noastre. Și cu toată năzuința aceasta de a căuta modalitățile de înțelegere și împreună lucrare cu organele statului, totuși jignirile ce ni se aduc se urmează fără întrerupere.

Guvernul actual susține, cu largă mână, bisericile neortodoxe din țară și e gata să jertfească pentru ele; — a noastră, ortodoxă, rămâne un fel de instituție tolerată. Pe seama celor dintâi se votează subvenții însemnate fără a lua în considerație *proporția* numerică dintre credincioși, nici averile considerabile de cari dispun celelalte confesiuni. Aceste averi ale confesiunilor în cea mai mare parte datorite de cătră statul maghiar, statul român nu le-a considerat la împărțirea subvențiilor. Astfel asistăm la tristul spectacol, că pe când se susțin toate privilegiile celorlalte confesiuni, biserica ortodoxă și preoții săi își au și astăzi vechea mizerie și toate consecințele grele ale trecutului lor vitreg.

Câteva pilde:

Una dintre nedreptățile mari, ce se aduc preoțimii ortodoxe, este faptul că întregirea salariului său dela stat este aceeaș cu a preoțimii confesiunilor care se bucură și fără de aceasta de venite neasămănat mai bogate, sesiuni, case parohiale etc., decât clerul nostru. Disproporția enormă se poate constata b. o. în cutare comună din Săcuime, unde parohul reformat are din parohie venit anual de *o sută de mii de lei*, — iar al nostru, ortodox, are cel mult 2—3 mii, — și statul totuși le acordă *aceeaș congruă* și unuia bine retribuit și la al doilea foarte slab retribuit!

Este evident că o asemenea nedreptate nu se poate menține. Statul e dator să facă o revizie, sistând dotația pe seama celor ce au venite până la o anumită sumă și sporind dotația celor ce n'au venite până la acea sumă.

Ocârmuitorii din fruntea statului pare că nu văd și nu cunosc situația reală, cum preotul ortodox suferă sub povara neajunsurilor materiale și a sbuciumărilor sufletești, și cum el vede marea nedreptate în care îl ține statul și astăzi.

Cum să cerem acestui preot să-și îndeplinească problemele vieții în orice împrejurări ale traiului său? Și cu ce tragere de inimă mai poate el să muncească?

Este astfel neapărat ca statul să facă o nouă conscriere a averilor și venitelor parohiilor, și o dreaptă distribuie a întregirilor dela stat.

Alt fapt dureros ce trebuie să înregistrăm este chestiunea *patronatelor*.

Biserica romano-catolică și greco-catolică se bucură de instituția așa ziselor patronate de diferite categorii: dela erar, dela județ, dela căi ferate, dela magistrat, dela comune. Aceste patronate nu sânt alt ceva, decât un privilegiu și o favoare acordată de fostul stat confesiunilor privilegiate, și susținută acum de actualul stat. Spre marea noastră surprindere ni s'a dat să citim că ministrul' de interne a dat acum de curând un ordin subprefecților, îndatorind comunele la împlinirea obligamen-țelor patronale.

Iată dar, că cei străini de lege sânt în-tăriți și mai mult prin îngririle din partea gu-vernului român, — ear clerul nostru rămâne să-și ducă traiul și mai departe în umilire și sărăcie . . .

Ce este mai dureros decât să vezi cum și statul nostru susține astăzi preoții sprijiniți de patronate, angajându-se de fapt la aceasta favoare acordată altor confesiuni! Guvernul românesc trebuie să știe că a ajuns să patro-neze astfel de organizații, care pe vremuri au fost anume vârate în coastele bisericii orto-doxe ardelen.

Guvernul acesta plătește preoți cari pă-storesc câte 5—10 credincioși, și susține pro-topopiate — puse d'asemenea în coastele bi-sericii noastre — cu câte 2—8 parohii; și, de altă parte, acelaș guvern pune greutăți, când este vorba de înființarea protopopiatelor orto-doxe în locuri, unde avem din cale afară nu-meroase parohii.

Desconsiderați astfel și lipsiți de mijloa-cele necesare, cum oare avem să ne clădim locașuri sfinte și cum să renovăm pe cele dă-răpănite?!

Nu vedem, durere, nici un semn de în-dreptare din partea forurilor competente, care păstrează și acum deosebirea aceea enormă în chipul de a veni în ajutorul bisericilor din țară: Pentru noi fărmituri, pentru alții belșug de bunătați.

Ne convingem despre aceasta și mai mult, când aflăm că din budgetul țării ni s'au șters poziții importante și absolut trebuincioase; b. o. pentru necesitățile Seminarului nostru din Sibiu ni s'au redus sumele la jumătate, deși scumpetea traiului a crescut mai mult decât îndoit; — intervenirea organelor bisericesti rămâne cu totul ignorată, căci trebuie să se facă — „economii“.

Suntem siliți să venim la credința, că ministerele actuale san nu cunosc starea fap-

telor în bisericile țării, sau sânt lipsite de in-teresul și bunăvoința pentru soarta bisericii noastre ortodoxe și a slujitorilor ei năpăstuiți.

Când expunem astfel de stări de jale, prin care sântem slăbiți în munca de întărire sufletească și culturală a statului, cerem din nou și cu toată hotărârea procedare *dreaptă* dela guvernul român în chestiunile ce ne pre-ocupă.

Organele statului să examineze cu luare aminte situația, având în considerare interesele adevărate ale neamului și legii românești.

(Telegraful.)

† Episcopul Nifon.

Din București ne vine vestea dureroasă, că Miercuri în 28 Faur a. c. a urcetat din viață, P. S. S. Episcopul Dunării de jos, care își avea reședința în Galați. Defunctul fusese preot de mir la Biserica crețulescu din Bucu-rești, și rămânând văduv de timpuriu, s'a de-dicat studiilor teologice, trecând cu succes splendid examenele la facultatea teologică. În acest timp a fost numit revizor eparhial, apoi director al cancelariei sf. Sinod. În 1895 a fost ales arhieru, și tungându-se într-un monah și-a schimbat numele de botez Nicolae în Nifon.

Ca arhieru a servit 14 ani la biserica Domnița Balașa, când era și vicar al sf. Mi-tropolii.

În 22 Martie 1909 a fost ales Episcop al Dunării de jos, unde a funcționat până la 1 Ianuarie 1922, când, din cauza rănilor primite cu ocazia atentatului dela Senat a fost nevoit să se retragă la penzie.

De atunci încoaci episcopul Nifon era într'o continuă suferință. Cu toate intervențiile chirurgicale ce i s'au făcut și cu toată îngri-jirea devotată ce i s'a dat, dânsul n'a mai putut rezista infecțiunilor repetate, până când Mercuri a încetat de a mai suferi.

Episcopul Nifon a fost o minte luminată și un suflet ales. În ceea-ce privește activita-tea sa culturală a fost o podoabă a bisericii noastre. Intreaga viață și-a închinat-o binelui obștesc și dragostei pentru biserică.

A luptat din toate puterile la răspândirea cărților cu cuprins religio-moral între popor.

În urmă-i lasă mai multe scrieri din domeniul teologic.

În toate chestiunile cari priveau interesele bisericii noastre a luat cuvântul și cu luminile sale a contribuit la prosperarea așezămintelor noastre bisericești.

Rămășițele pământești ale Episcopului Nifon, au fost așezat pe un catafalc superb în biserica Domnița Balașa, și ca a patra victimă a odiosului atentat dela Senat, a fost declarat mortul națiunii. A fost înmormântat cu pomă mare, făcându-i-se funerarii naționale.

Odihnească în pace.

Un monument d-rului Ion Șenchea.

I. P. S. Mitropolitul Primat a adresat d-lui prefect al județului Făgăraș, următoarea scrisoare-apel:

Domnule prefect.

Călăuzit de sentimentul unei dorințe naționale, mă simt îndemnat atât eu, și cu mine împreună avem aceiași dorință toți câți am cunoscut pe distinsul român și înflăcărutul luptător pentru drepturile neamului nostru din Ardeal, dr. Ion Șenchea, a lua inițiativa pentru eternizarea memoriei acelui fiu ales din Țara Oltului.

În cursul ultimelor decenii, n'a fost mișcare culturală, bisericească, economică și mai ales politico-națională, la care să nu ia parte activă și luminată; iar în Țara Oltului a fost fruntașul-conducător, carele împreună cu alți români aleși au stârnit prin ținuta lor hotărâtă și demnă românească admirația tuturor românilor din fosta Ungarie, însuflețindu-i la continuarea îndrăzneată a luptei de desrobire.

Tocmai de aceea el a fost nu numai ținta atacurilor dușmane, ci și-a câștigat aureola mucenice de vrednic român. fiind ucis mișelește de dușmanii acelora, pe cari în toată viața sa i-a slujit cu credință, apărând în zile grele comorile românismului din acele părți.

Țara Oltului poate fi mândră, că l'a avut; dar e și datoare a-i ridica drept semn de recunoștință bustul în piața orașului Făgăraș.

Trimițându-vă din partea mea suma de două mii (2000) lei în scopul acesta, — vă rog să lansați — eventual împreună cu fruntașii județului, unde în atâtea rânduri a răsunit glasul lui rezolut și îndrăzneț, un apel la care vor răspunde cu drag preoții și învățătorii, pentru ale căror biserici și școli a lucrat în toate corporațiunile bisericești de jos până sus la congresul național-bisericesc; vor răspunde fruntașii satelor, pe cari de atâtea ori i-a mângăiat și însufle-

țit și apărât. Astfel nădăjduim a sta într'un viitor nu tocmai îndepărtat în fața bustului mucenicului național dr. Ion Șenchea, ca în fața unei datorințe împlinite de noi, prietini, stimatorii, ori adversarii lui — cari ne-am învrednicit a vedea visul, după care și el atâtea a oftat.

Cu arhierească binecuvântare

Mitropolit Primat al României
Miron Cristea.

INFORMAȚIUNI.

Noul protopop al Brașovului. Consistoriul arhidiecezan din Sibiu a numit protopop al tractului Brașov pe directorul liceului clasic ortodox „Andrei Șaguna“ din Brașov. Felicităm și noi pe noul protopop al celui dintâi tract din mitropolia noastră, dorindu-i viață lungă, sănătate și putere pentru a-și putea împlini sublima chemare, căreia s'a dedicat!

Declarațiuni. Dl Rudolf Brandsch, deputat în cameră și președinte la Unirea germanilor din România actuală, a declarat într'unul din ziarele capitalei, că noul proiect de constituție însemnează pentru sași o „trădare“, și că sașii vor fi siliți, în cazul când proiectul de constituție ar fi votat de parlament, să caute ajutor afară de hotarele țării, la Liga națiunilor. — Amenințare de acelaș fel a rostit, cu altă ocazie, și unul dintre prelații „uniți“, episcopul Frențiu dela Oradea-Mare. Dar, și într'un caz și în celalalt tendința se prezintă ca centrifugală, și trebuie tratată în consecvență.

† **Necrolog.** Cu inimă plină de durere aducem la cunoștință tuturor rudeniilor, cunoscuților și pretinilor, că mult iubită noastră mamă și bunică văd. Marta Roșu născ. Ionescu a reposat în Domnul la 1/14 Februarie a. c. după un morb scurt în etate de 75 ani, în comuna Semlac. Văd. Georgina Vuia preoteasă ca fiică, Corneliu Vuia preot în Semlac și soția Olimpia, Tiberiu Vuia nepoți. Odihnească în pace.

Fraude. La direcțiunea regională a C. F. R. din Arad, s'a descoperit furturi enorme. Primul delicvent, este Mold Iosif inspector, care cu un cinizm ordinar a păgubit statul cu peste 20 milioane lei. Cercetările continuă încă și se crede că vor mai ajunge la pușcărie și alți milionari. Unde ești Vlad Tepeș?

Mulțumire. „Cu ocaziunea trecerii la cele vecinice a scumpelor și în veci neuitatelor noastre fetițe Minerva și Letiția, prin aceasta aducem mulțumirile noastre tuturor celor, cari atât prin graiu vin, cât și prin scris, au căutat a-ne mângăia în nemărginita-ne durere“. Cu această ocaziune Dna Cornelia Tempea născ. Cosma, mătușă a repos. ca rescumpărătoare de cunună pe sicriul reposatelor, a făcut următoarea do-

națiune în favorul sftii biserici din Căpruța: pentru fondul de zidire a bisericii nou edificând 400 Lei; pentru fondul corului bisericesc 200 Lei; la colecta pentru procurarea unui clopot pe sărbătorile Învierii Dlui 100 Lei. Total 700 Lei, care sumă s'a predat episcopului manipulant, al Dvoastră stimător: Dimitrie Maci, preot ort. și familia.

BIBLIOGRAFIE.

In editura Consistorului eparhial ort. român din Arad a apărut, din prilejul centenarului institutului teologic, un op de mare valoare pentru cunoașterea trecutului nostru: „Istoria școlii normale (preparandiei) și a institutului teologic ort. român din Arad” de Dr. Teodor Botiș.

Prin publicarea acestei lucrări dl Botiș ne-a dat una dintre cele mai prețioase contribuții la istoria culturală și bisericească a Românilor de dincoace de munți. Până bine de curând școala normală și teologia au fost singurele institute de învățământ superioare în aceste părți extreme ale românismului, unde în trecut am fost în continuă luptă cu străinii atât pe teren cultural-național cât și bisericesc. Așa că istoria acestor două institute, de unde au răs-pândit cultura și unii dintre cei mai luminați bărbați ai neamului, pe cari i-am avut, ne dă prilej să cunoaștem aproape întreg trecutul nostru pe teren cultural și bisericesc din secolul al XIX-lea până în zilele noastre.

Opul voluminos (742 pagini) este împărțit în două părți: istoria școlii normale și istoria institutului teologic. Fiecare parte, după ce espune întemeierea, se desface în mai multe capitole, cari tratează în mod cronologic despre organizare, viața internă, învățământ, disciplină, examene etc. În capitole separate ni se înfățișează biografiile profesorilor, dintre cari amintim pe: Constantin Diaconovici Loga, Dimitrie Tichindeal, Vicențiu Babeș, Teodor Ceonța, Alexandru Gavra, Dr. Petru Pipoș, actualii episcopi P. S. S. Ioan I. Papp și Roman Ciorogariu etc. Împărțirea opului face, că întreaga viață a școlilor ni se înfățișează în mod deosebit de clar. Totul este întemeiat pe documente originale, pentru a căror scrutare în arhivele de stat din Viena și Budapesta, în cea a Academiei și Consistorului, a județului și orașului Arad, s'a cerut o muncă migăloasă și stăruitoare de ani de zile, așa că va fi un izvor bogat de informație și pentru specialiști.

Partea tehnică: Hârtia, tipariul și esecutarea lucrării încă nu lasă nimic de dorit. O recomandăm cu toată căldura clerului și învățătorimii noastre precum și tuturor celor ce doresc să cunoască trecutul nostru mai apropiat din aceste părți. N. P.

In editura Librăriei Diecezane din Arad, a apărut sub titlul: *T. Lugojan, Carte de rugăciuni și Cântări bisericești pentru școlari ed. II. Prețul Lei 10.* Cartea aceasta se estinde pe 196 pagini și conține: Rugăciuni, Rânduială vecerniei, Rânduială utreniei, Liturghia sf. Ioan Gură de aur, Cântări schimbătoare la liturghie, Cele 8 glasuri, Sărbătorile de peste an, Polileul, Svetilnele învierii, Pricesnele sărbătorilor, Chemarea Duhului sfânt, Sfințirea apei, La nuntă, Inmormântarea mirenilor, La părăstas, Rugăciunea de mulțămire și Te-Deum la sărbători naționale.

Convocare.

Frații preoți ai cercului religios Mândruloc sunt poștiți să i-a parte la întrunirea, ce se va ținea în ziua de *S. S. 40 Mucenici (9/22 Martie a. c.) în comuna Miniși.*

Programa:

Dimineața la ora 8 utrenie. — La ora 9 $\frac{1}{2}$ sf. Liturgie în sobor (cu împărtășirea strictă a tuturor preoților). La priceasnă va predica preotul Valer Felnecan din Sâmbăteni.

După masă, conferință ivtimă, în localul școlii conf. ort. rom.

Deschiderea ședinții prin președintele N. Tandrău.

Discuție asupra predicii. Conferință de preotul Iancu Ștefănuțiu din Mândruloc.

Eventuale prapunerii.

Cuvin, la 20 Febr. (5 Martie) 1923.

Ioan Marșieu,
secretar.

Nicolae Tandrău,
președinte.

CONCURSE.

Nr. 372/923.

Pentru ocuparea alor două catedre de religiune, încuviințate de Directoratul general al Ministerului Instrucțiunii, Cluj, sub Nrul 38516/922 Sect. VI, pentru elevii ort. români dela școlile primare și ucenicii industriali și comerciali din orașul Timișoara, prin aceasta se publică concurs cu durata de 30 zile.

La acest concurs se pot anunța acei preoți, respective candidați de preoție, cari au sau sunt în pregătire pentru profesură de religiune la școli secundare, observându-se, că cei ce vor fi aplicați, se vor institui la început ca suplinitori și vor beneficia dela stat 80% din toată retribuțiunile titularului, până la depunerea examenului de capacitate la Universitatea din Cluj.

Cei ce doresc să ocupe aceste posturi au să trimită în termenul arătat mai sus, documentele personale de studiu și de serviciu, în original sau cel puțin în copii autenticate de notar public.

Arad, șed. Cons. 16 Febr. (1 Martie) 1923.

Din încred. Prea S. Sale
Domnului Episcop:
Mihaiu Păcățian,
ases. ref. Cons.

Pe baza rezoluțiunii Ven. Cons. diecezan din Arad de sub Nr. 392/1923. prin această se escrie din nou concurs din oficiu pentru îndeplinirea parohiei de clasa I. din **Ternova**. Protopresbiteratul Șiriei cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare în organul of. Biserica și Școala, care a devenit vacantă prin decedarea parohului I. Popa, pe lângă următoarele emolumente:

1. Una sesiune de pământ în estenziunea ei de astăzi.

2. Birul și stolele legale.

3. Intregire dela Stat.

Alesul va suporta toată dările după venitul parohia, va îndeplini conștientios toate funcțiile în parohia sa și va catichiza la școlăle cari i-se vor designa acum și în viitor, va predica totdeauna la rândul său. Parohia fiind de cl. I. dela reflectanți se pretinde cvalificațiunea prescrisă în concluzul Sin Nr. 84/1910. Se admit și concurenți cu cvalificațiune de clasa a doua.

Reflectanții din alta dieceză au se producă act despre consensul P. S. Sale a D-lui Episcop diecezan. Recursele ajustate regulamentar, sunt a-se înainta în termenul concursual P. O. oficiu ppesc. ort rom. al Șiriei, cu stricta observare a §-lui 33. din Reg., având a-se prezenta în cutare Duminecă ori sârbătoare în sfta. biserică din Ternova, spre a-se recomanda poporului.

Șiria, la 4 Martie st. n. 1923.

Mihail Lucuța, m. p.
protopb. rom ort al Șiriei.

—□—

1-3

Pentru ocuparea postului de preot din parohia de cl. a III-a **Paniova**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Usufructul sesiei parohiale constătătoare din 30 jughere. După împroprietăriri, se speră încă 2 jughere.

2. Stolele legale.

3. Ajutor, respective întregire de dotație dela stat.

4. Până la zidirea locuinței parohiale, relut anual de 250 Lei.

Reflectanții au să-și aștearnă petițiile concursuale înstruate conform normelor în vigoare, Comitetului parohial, pe calea Oficiului protopresbiteral din Belinț, județul Timiș, în termenul concursual și tot în acest termen sunt poftiți a se prezenta în sf. biserică din Paniova, spre a-și arăta desteritatea în cântări și rituale, eventual în oratorie.

Alesul va avea să poarte dările publice după sesia parohială și după întreg beneficiul preotesc.

De asemenea e obligat să catihizeze pe școlarii ort. rom. dela școala confes. din Paniova fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopb.

—□—

2-3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. II. din **Șuștea**, tractul Belinț, se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala“.

Beneficiul constă din:

1. Usufructul sesiei parohiale de 31 jughere pământ arător.

2. 1/2 jugher intravilan și 1/2 jugher extravilan.

3. Stolele legale.

4. Intregirea dotației dela stat.

Alesul preot va avea să poarte toate dările după beneficiul său; de asemenea e dator să catihizeze pe elevii dela școala noastră confes. ort rom. de acolo fără altă remunerație.

Petițiile concursuale, ajustate cu documentele prescise, sunt a se trimite Oficiului protopresbiteral din Belinț; iar reflectanții, într'o Duminecă ori sârbătoare să se prezinte în sf. biserică din Șuștea, spre a-și arăta desteritatea în oratorie, în cele rituale și în cântarea bisericească.

Intru-cât vre-un reflectant ar fi din altă dieceză, trebuie să ceară binecuvântate dela P. S. D. Episcop diecezan *Ioan I. Papp*, și înainte de a se prezenta în parohie să dovediască protopresbiterului tractual, că posedă cvalificație clasei parohiei din chestie.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârbu*, protopb.

2-3

**Fabrică sistematică de clopote
pentru biserici**

FRAȚII D. și N. POPESCU

BUCUREȘTI

: Calea Moșilor Nr. 249 :

Transportă clopotele la destinație fără a primi nici un acconto, la caz de nu va plăcea le primește înapoi.
Chemați prin scrisoare, vine
: : în localitate : :

**Deslușiri și comande se primesc și la
Librăria Diecezană din Arad.**

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Censura presei.**